

ผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 พ.ศ. 2563-2567 และวารสารใหม่ที่ต้องการเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563

[ผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 3 \(รับรองผลถึง 31 ธันวาคม 2562\)](#)

Show entries

Search:

No.	Journal Name English	Journal Name Local	ISSN	E- ISSN	TCI Tier	Date for next submission
21	AEE-T Journal of Environmental Education	วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา- สสศท	1906- 8557	1906- 8557	3	ไม่ก่อนวันที่ 1 ม.ค. 2565

AEE-T Journal of Environmental Education

สมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย-สสศท

188 หมู่ 1 ตำบลน้ำริด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 53000

ที่ สสศท. 001/2563

5 มีนาคม 2563

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความ

เรียน นางสาวณัฏริศ กาญจนรางกูร

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ “โคกหนองนา โมเดล” : พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา-สสศท นั้น กองบรรณาธิการได้ทำตามกระบวนการพิจารณาบทความ โดยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและตรวจแก้ไข (Peer Review) เพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์

ในการนี้ กองบรรณาธิการขอแจ้งให้ท่านทราบว่า บทความวิจัยของท่าน ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยตีพิมพ์ในวารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา-สสศท ปีที่ 10 ฉบับที่ 21 ประจำเดือน มกราคม – มิถุนายน 2563

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์)

บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

โทร. 09-5734-7894

www.aeet.or.th

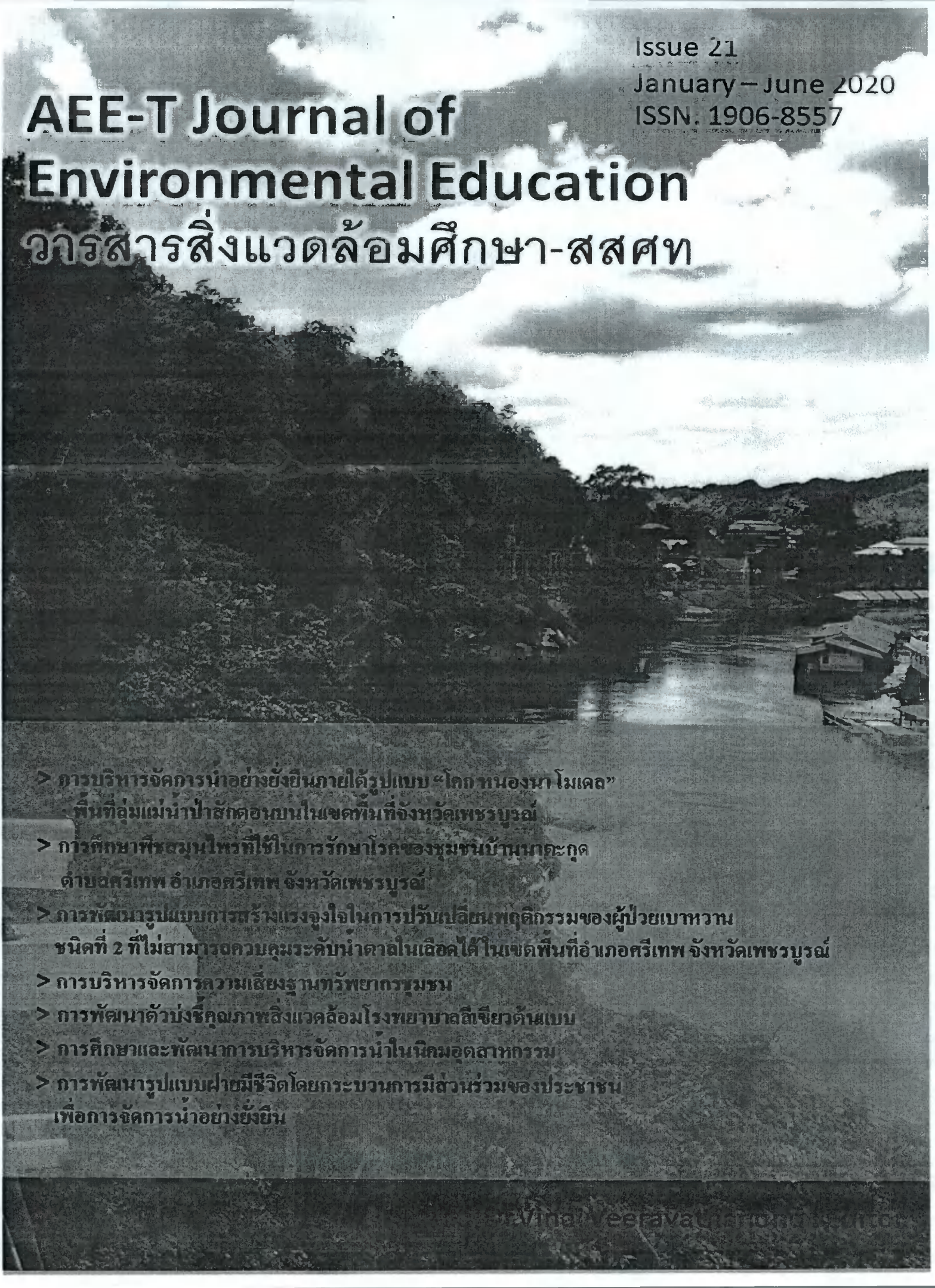
Issue 21

January – June 2020

ISSN. 1906-8557

AEE-T Journal of Environmental Education

วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา-สสศท

-
- > การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ “โคกหนองนา โมเดล”
พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
 - > การศึกษาที่ชุมชนไทพวนที่ใช้ในการรักษาโรคของชุมชนบ้านนาตะกุด
ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
 - > การพัฒนารูปแบบการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวาน
ชนิดที่ 2 ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ในเขตพื้นที่อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
 - > การบริหารจัดการความยั่งยืนทรัพยากรชุมชน
 - > การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลสีเขียวต้นแบบ
 - > การศึกษาและพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในนิคมอุตสาหกรรม
 - > การพัฒนารูปแบบฝ่ายมีชีวิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
เพื่อการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

วารสาร สิ่งแวดล้อมศึกษา-สสศท

AEE-T Journal of Environmental Education

© 2010 The Association for Environmental Education of Thailand

ปีที่ 10 ฉบับที่ 21 มกราคม - มิถุนายน 2563

วารสารราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ

ISSN : 1906-8557

ที่ปรึกษา

ศ.ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์

Assoc.Prof.Dr.Bob Jickling

บรรณาธิการ

รศ.ดร.วินัย วีระพัฒนานนท์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.บุญเลิศ วงศ์โพธิ์

ดร.วิญญู สะตะ

พิธีสุนักษร

ดร.รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ

นางสาวจรัสลักษณ์ พิมพ์รส

คณะกรรมการดำเนินงาน

รศ.ดร.วินัย วีระพัฒนานนท์

ผศ.ดร.ไพโรจน์ เบาใจ

ดร.สนอง ทองปาน

ดร.บุญเลิศ วงศ์โพธิ์

ประชาสัมพันธ์และงานโฆษณา

ดร.มณูญ มนุขจร

ดร.พัชรีย์ ประสงค์โย

เจ้าของ / สำนักงาน

สมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย 188 หมู่ 1 ต.น้ำริด อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ 53000

- > บทความทุกเรื่องได้ตรวจความถูกต้องทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญ
 - > ข้อความในบทความที่ลงในวารสารเป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของสมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย
 - > สมาคมฯ ไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา
-

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
เกี่ยวกับสมาคม Part A	A1

บทความวิจัย Part B

1. การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ “โคก หนองนา โมเดล” : พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดย มณีนีรักษ์ กาญจนราษฎร์ ¹ , ภคภา มุสิกะวัน ²	1
2. การศึกษาพืชสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรคของชุมชนบ้านนาตะกุด ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดย บรรเจิด ปานเงิน	13
3. การพัฒนารูปแบบการสร้างแรงจูงใจการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ในเขตพื้นที่อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดย ศิริ สุนทรีย์	20

บทความวิชาการ Part C

1. การบริหารจัดการความเสี่ยงฐานทรัพยากรชุมชน โดย บุญเลิศ วงศ์โพธิ์	28
2. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลต้นแบบ โดย จำเนียร วงษ์ศรีแก้ว	35
3. การศึกษาและพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในนิคมอุตสาหกรรม โดย เพียงใจ หาญวัฒนาวุฒิ	41
4. การพัฒนารูปแบบฝ่ายมีชีวิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย เทวิน สมยาเย็น	49

วารสาร

สิ่งแวดล้อมศึกษา – สสศท

Journal of Environmental Education

คณะกรรมการร่วมกลั่นกรอง

(Peer Review Committee)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา	วิทยาลัยนครราชสีมา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ	มหาวิทยาลัยเกริก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เบาใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เถลิงศก โสมทิพย์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรีย์ ศรีปุณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ สิงห์สีโว	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
7. ดร.รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ	นักวิชาการสมาคมฯ
8. ดร.สนอง ทองปาน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
9. ดร.สมพงษ์ เสนชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
10. ดร.สุนทรี จินธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ
11. ดร.วิญญู สะตะ	นักวิชาการสมาคมฯ
12. ดร.สม นาสอัน	นักวิชาการสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์
13. ดร.ธงชัย ปัญญรัตน์	นักวิชาการสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์
14. ดร.บุญเลิศ วงศ์โพธิ์	นักวิชาการสมาคมฯ
15. ดร.บุปผา อินทิวร	นักวิชาการสมาคมฯ
16. ดร.พัชรีย์ ประสงค์โย	นักวิชาการสมาคมฯ
17. ดร.ปรัชญากุล ตูลาคม	นักวิชาการสมาคมฯ
18. ดร.รัตนา เจริญศรี	นักวิชาการสมาคมฯ
19. ดร.พระครูพิทักษ์ชินรัตน์	วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก
20. ดร.พระครูสุวรรณพัชโรภาส	วัดสุวรรณรัตนาราม จังหวัดเพชรบูรณ์
21. ดร.สุกัญญา แก้วน้อม	นักวิชาการสมาคมฯ
22. ดร.ยอด สะตะ	นักวิชาการสมาคมฯ
23. ดร.ธัชชนพัฒน์ ปานพรม	มหาวิทยาลัยมหิดล
24. ดร.พัฒนา พรหมณี	สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอยุธยา

Sustainable Water Management by Khok Nhong Na Model : Upper Pasak Basin in Phetchabun Province

Maneerak Kanchanarangoon¹, Pakawa Musikawan²

¹Teacher, Program in Environmental Science, Faculty of Science and Technology Phetchabun
Rajabhat University.

²Independent academic.

Abstract: The current paper entitled “Sustainable Water Management by Khok Nhong Na Model : Upper Pasak Basin in Phetchabun Province aimed to examine the potential of the upstream voluntary members, to enhance the potential of the upstream voluntary members, to model a prototype of water management, and to evaluate sustainable water management by Khok Nhong Na Model. In addition, the study subjected 90 members of the upstream network in the Pasak river basin in Phetchabun province for the samples through purposive random sampling; the samples were only the willing members from 3 zones - 30 from the northern zone, 30 from the central zone, and another 30 from the southern zone. meanwhile, the study created group discussion and an evaluation form as the research tools and used frequency, percentage and descriptive analysis to break through the data.

The results showed the potential of the upstream voluntary members under water management model by Khok Nhong Na Model had not been accomplished as expected. this was caused by most of the members' unwillingness to join at first because they were persuaded to do; therefore, they had lacked of awareness and intention in water management. moreover, the members still had their own work to do and private life to be responsible for; obviously, they were unable to dedicate to work thoroughly. the number of the network leaders was less and some of them were overloaded, no time for the work; as a result, the network could not drive the water management inefficiently. also, some of the activities promoting the water management were arduous and overpaid. the network management structure was unclear. finally, knowledge management for the members was unsupportive because they needed more group discussions and experience exchange simultaneously.

The level of knowledge and understanding of the upstream voluntary members before the potential trainings and the sustainable water management demonstration station under Khok Nhong Na Model was low. however, the level turned high after the trainings and the study trip at the water management demonstration station.

The results from analyzing the evaluation of sustainable water management under Khok Nhong Na Model indicated the network had to promote knowledge trainings, set a clear management structure, create member database preparation used as the information for developing the network members such as trainings and study trips to enhance the members' knowledge, and manage learning system through stages of knowledge and experience exchange and learning by doing continuously.

Key words : Water Management, Sustainable, Khok Nhong Na Model

การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” : พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

มณีนริศ กาญจนราษฎร์¹, ภควา มุสิกะวัน²

¹อาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

²นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ: การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” : พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาสภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ เพื่อสร้างต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ และเพื่อประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 90 คน ได้มาโดยการเจาะจงเลือกสมาชิกเครือข่ายที่มีความสนใจและสมัครใจ ใน 3 โซน คือ โซนเหนือ 30 คน โซนกลาง 30 คน และโซนใต้ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร มีผลมาจาก สมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำเพราะถูกชักชวน ส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำ สมาชิกเครือข่ายมีงานประจำ มีภาระส่วนตัวที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงไม่มีเวลาและไม่สามารถอุทิศตนให้กับเครือข่ายได้อย่างเต็มที่ แคนนาเครือข่ายในระดับโซนมีจำนวนน้อยและบางคนมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับเครือข่าย ทำให้เครือข่ายไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำได้อย่างเต็มที่ กิจกรรมการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล สมาชิกเครือข่ายมองว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการยาก ต้องใช้งบประมาณมาก การบริหารจัดการเครือข่าย เครือข่ายมีโครงสร้างการบริหารงานไม่ชัดเจน การจัดระบบการเรียนรู้ สมาชิกเครือข่ายไม่มีการพบปะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง

การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ และการจัดทำแปลงสาธิตต้นแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ก่อนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และศึกษาแปลงสาธิตมีองค์ความรู้ระดับน้อย หลังการถ่ายทอดองค์ความรู้และศึกษาแปลงสาธิตมีองค์ความรู้ระดับมาก

การวิเคราะห์ประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล นอกจากการถ่ายทอดองค์ความรู้แล้ว ควรมีการปรับโครงสร้างเครือข่ายให้เครือข่ายมีโครงสร้างที่ชัดเจน พัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกเครือข่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสมาชิก

เครือข่าย จัดให้มีการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกเครือข่าย และจัดระบบการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการน้ำ, ยั่งยืน, โลก หนอง นา โมเดล

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาเพื่อการพัฒนาการเกษตรแบบพึ่งตนเอง (Self-Reliance) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยทรงเน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นหลักสำคัญ และมีพระราชประสงค์เป็นประการแรก คือ การทำให้เกษตรกร สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านอาหาร ก่อน เป็นอันดับแรก เช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ ฯลฯ แนวพระราชดำริที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่ทรงพยายามเน้นมิให้เกษตรกรพึ่งพาอยู่กับพืชเกษตรแต่เพียงชนิดเดียว เพราะมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายสูง เนื่องจากความแปรปรวนของราคา และความไม่แน่นอน ของธรรมชาติ ทางออกก็คือ นอกจากจะปลูกพืชหลายชนิดแล้ว เกษตรกรควรจะต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากภาคเกษตร เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ซึ่งดำเนินงานสนับสนุนงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2542)

ลุ่มน้ำป่าสัก เป็นลุ่มน้ำที่มีลักษณะภูมิประเทศล้อมรอบไปด้วยภูเขาสูงชันทั้งทางด้านเหนือ ด้านตะวันตกและด้านตะวันออก คิดเป็นพื้นที่ถึงร้อยละ 55 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีพื้นที่ราบที่ทอด ด้วยยาวในแนวเหนือใต้ในตอนกลางของลุ่มน้ำ ในปัจจุบันพื้นที่ภูเขาที่ล้อมรอบลุ่มน้ำมีสภาพเป็นเขาหัวโล้นอันเนื่องมาจากการบุกรุกแผ้วถาง โคนทำลายเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในหลากหลายรูปแบบ อาทิ ใช้เพื่อทำการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ การบุกรุกปลูกพืชเชิงเดี่ยวของนายทุนรายใหญ่ การสร้างที่พักอาศัยชั่วคราว การพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว การสร้างถนน และอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ ทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่สูญเสียไป ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ จนเกิดพิบัติภัยตามมา เช่น การเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2538 การเกิดดินถล่มที่ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสักในปี พ.ศ. 2544 การเกิดมหาอุทกภัยในปี 2554 และการเกิดภาวะภัยแล้งอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา ในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักมีเพียงเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่สร้างขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ โดยมีปริมาณความจุเขื่อนโดยประมาณ 850 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ปริมาณน้ำทั้งลุ่มน้ำในปีที่มากที่สุดมีมากถึง 5,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ประกอบกับสภาพเขื่อนดินเงินอันเนื่องจากการทับถมของตะกอนดินที่พัดพาไปจากพื้นที่ต้นน้ำ ทำให้ความสามารถในการกักเก็บน้ำของเขื่อนน้อยลงซึ่งหากจะพึ่งเพียงเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เพียงแห่งเดียวไม่สามารถทำให้แก้ไขปัญหาได้ทั้งระบบซึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นห่วงลุ่มน้ำนี้มาก ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการ เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2556

เครือข่ายคนต้นน้ำเพชรบุรี ตามรอยพ่อของแผ่นดิน ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อกำเนินการจัดการดิน น้ำ ป่า และพัฒนาดิน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟู พัฒนา ดูแล และจัดการน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำจนถึงปลายน้ำ เพื่อป้องกันภัยแล้งและอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสัก แต่ผลการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนา ศักยภาพเครือข่ายคนต้นน้ำ เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำป่าสักให้อุดมสมบูรณ์ ประชาชนในพื้นที่ที่มีเศรษฐกิจ ต่ำคม และถึงแคว้นลุ่มน้ำที่อาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามศาสตร์พระราชาด้านการจัดการ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ไม้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการน้ำ โดยการประยุกต์ เกษตรทฤษฎีใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการน้ำภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อหยุดท่วม หยุดแล้ง ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันประเทศชาติกำลังประสบ ปัญหาหลายด้าน เช่น ภัยจากธรรมชาติภัยเศรษฐกิจ ภัยการเมือง โรคระบาด อาจทำให้อาณาเขตที่จะเกิดขึ้น คือ ภาวะข้าวขาดแคลนแพงการใช้ชีวิตของประชาชนมีความยากลำบากมากขึ้น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็น ส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชนและเกษตรกรลงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบโคกหนอง นา โมเดล
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้ รูปแบบ โคก หนองนา โมเดล
3. เพื่อสร้างต้นแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนองนา โมเดล
4. เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ที่เข้าร่วมบริหาร จัดการน้ำอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 325 คน

ขอบเขตพื้นที่ คือลุ่มน้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์แบ่งพื้นที่ออกเป็นโซน ตามที่ เครือข่ายคนต้นน้ำได้กำหนดไว้ คือ โซนเหนือ (อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า อำเภอเขาค้อ อำเภอน้ำ หาว) โซนกลาง (อำเภอเมือง อำเภอชนแดน อำเภอวังโป่ง อำเภอหนองไผ่) โซนใต้ (อำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ)

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบโลกหนองนา โมเดล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำที่เข้าร่วมการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน ในเขตพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน ในเขตพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นร้อยละกลุ่มตัวอย่าง 15-30 % (บุญชม ศรีสะอาด 2556 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่าง 90 คน และผู้วิจัยเจาะจงเลือกสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีความสนใจและสมัครใจ ใน 3 โซน คือ โซนเหนือ 30 คน โซนกลาง 30 คน และโซนใต้ 30 คน รวม 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ นำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ระยะที่ 2 ถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ จัดทำแปลงสาธิตต้นแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนองนา โมเดล และประเมินผล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเจาะจงเลือกสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำที่เข้าร่วมการศึกษา ศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในระยะที่ 1 โดยเจาะจงเลือกสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำที่มีความสนใจ และสมัครใจ ในโซนเหนือซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา ในสัดส่วนร้อยละ 50 ได้กลุ่มตัวอย่าง 15 คน และเจาะจงเลือกสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำที่มีความสนใจ และสมัครใจ ในโซนกลางซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ในสัดส่วนร้อยละ 50 ได้กลุ่มตัวอย่าง 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในระยะที่ 2 จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน และการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ศึกษาภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้มีผลมาจาก

1) สมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ เพราะถูกชักชวน ส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล

2) สมาชิกเครือข่ายมีงานประจำ มีภาระส่วนตัวที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงไม่มีเวลาและไม่สามารถอุทิศตนให้กับเครือข่ายได้อย่างเต็มที่

3) เกษนน้ำเครือข่ายในระดับโซนมีจำนวนน้อย และบางคนมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับเครือข่าย ทำให้เครือข่ายไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำได้อย่างเต็มที่

4) กิจกรรมการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล สมาชิกเครือข่ายมองว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการยาก ต้องใช้งบประมาณมาก

5) การบริหารจัดการเครือข่าย เครือข่ายมีโครงสร้างการบริหารงานไม่ชัดเจน การบริหารงานขึ้นอยู่กับประธานเครือข่ายระดับจังหวัด

6) การจัดระบบการเรียนรู้ สมาชิกเครือข่ายไม่มีการพบปะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้บริหารจัดการน้ำไม่ขยายผล

การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ และการจัดทำแปลงสาธิตต้นแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนองนา โมเดล

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการวิจัยพบว่า เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 83.30 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 16.70 มีพื้นที่ทำการเกษตร มากที่สุดคือ มากกว่า 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคือมีพื้นที่การเกษตรระหว่าง 5-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุดคือ น้อยกว่า 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.34

2) องค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ จากผลการวิจัย พบว่า ระดับองค์ความรู้ของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ก่อนการถ่ายทอดมีองค์ความรู้ระดับน้อย หลังการถ่ายทอดมีองค์ความรู้ระดับมาก ระดับความรู้ของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ก่อนการศึกษาแปลงสาธิต มีองค์ความรู้ระดับน้อย หลังการศึกษาแปลงสาธิต มีองค์ความรู้ระดับมาก

การวิเคราะห์ประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล

- แนวทางที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ โลก หนอง นา ซึ่งทำให้สมาชิกเครือข่าย ได้รับการพัฒนาศักยภาพในระดับหนึ่ง แต่หากจะทำให้การบริหารงานของเครือข่ายคนต้นน้ำประสบความสำเร็จ สามารถบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เช่น

1) ปรับโครงสร้างเครือข่าย ให้เครือข่ายมีโครงสร้างที่ชัดเจน ทั้งในระดับอำเภอ ระดับ โชน และระดับจังหวัด กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารเครือข่าย เพื่อให้คณะกรรมการ เครือข่ายรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกเครือข่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย จัดให้มีการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ในเรื่องที่สมาชิกเครือข่ายเห็นว่ามีความ จำเป็น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกเครือข่าย

3) การจัดระบบการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ “โลก หนอง นา โมเดล” : พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้มีผลมาจากสมาชิกเครือข่ายขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล สมาชิกเครือข่ายมีงานประจำ มีภาระส่วนตัวที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงไม่มีเวลาและไม่สามารถอุทิศตนให้กับเครือข่ายได้อย่างเต็มที่ เข้าร่วมร่วมกิจกรรมเพราะถูกชักชวน แคนนำเครือข่ายในระดับโชนมีจำนวนน้อย และบางคนมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับเครือข่าย กิจกรรมการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล สมาชิกเครือข่ายมองว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการยาก ต้องใช้งบประมาณมาก การบริหารจัดการเครือข่าย เครือข่ายมีโครงสร้างการบริหารงานไม่ชัดเจน สมาชิกเครือข่ายไม่มีการพบปะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสนธยา พลศรี (2550 : 337-345) การดำเนินงานของเครือข่ายที่ไม่สามารถขับเคลื่อนได้เนื่องจากประสบกับปัญหาแตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่ เช่น ผู้นำมีภารกิจมากต้องลดบทบาทการทำงานให้กับเครือข่ายลง จึงปฏิบัติงานให้กับเครือข่ายไม่เต็มที่ สมาชิกเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพราะถูกชักชวนมากกว่าการเป็นสมาชิกด้วยความเต็มใจ

สมาชิกเครือข่ายทุกคนมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว การทำงานกับเครือข่ายจึงทำเฉพาะในช่วงเวลาว่าง ไม่สามารถอุทิศตนให้กับเครือข่ายได้อย่างเต็มที่ กิจกรรมของเครือข่ายเป็นกิจกรรมที่ยาก ซับซ้อน และใช้งบประมาณมาก สอดคล้องกับการบริหารจัดการเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จของสนธยา พลศรี (2550 : 347) ที่ว่าเครือข่ายจะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการต้องมีการจัดระบบการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับการศึกษาของธรรมบุญ ศิริวัฒนาโรจน์ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาเครือข่ายระดับตำบลของกองทุนหมู่บ้านในตำบลเพชรชมพู จังหวัดโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า สภาพเครือข่ายระดับตำบลของกองทุนหมู่บ้าน ยังมีความไม่แน่นอน เพราะเครือข่ายกองทุนได้จัดตั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธานี สุขเกษม และวุฒิพงษ์ บัวชัย (2553 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพและวิธีการในการจัดการน้ำในเขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน ในประเด็นที่ว่า รูปแบบและวิธีการในการจัดการน้ำในเขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เพราะคณะกรรมการในการจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลมีน้อยเกินไป ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยมาทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ สมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำ อย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ผลการวิจัยพบว่า ระดับองค์ความรู้ของสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำ ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ก่อนถ่ายทอดองค์ความรู้และการศึกษาแปลงสาธิต มีองค์ความรู้ระดับน้อย แต่หลังการถ่ายทอดองค์ความรู้และการศึกษาแปลงสาธิต มีองค์ความรู้ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องการสนธยา พลศรี (2550 : 346-349) ที่ว่าการบริหารจัดการเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จได้ต้องมีการจัดระบบการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง การจัดระบบพัฒนาสมาชิก โดยจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมาชิก จัดกิจกรรมพัฒนาสมาชิก เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชฎาพร สุวรรณลาภ (2557 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์บริบทของชุมชนเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านท่าตาชี ตำบลตาหลังใน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดสระแก้ว ที่พบว่า ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร ปรากฏว่าเกษตรกรทำคะแนนรวมหลังจากอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 62.12 เป็นร้อยละ 80.91 สอดคล้องกับการศึกษาของโสณกุลย์ ทรัพย์สมบัติ (2558 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ซึ่งพบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ เครือข่ายที่ได้รับการเสริมพลังแล้ว มีการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจทั้งเทคนิคและวิชาการ การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณีต สังวัฒนาและคณะ (2559 : 56) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนเมืองในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยกลุ่ม

เปราะบาง พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบเครือข่ายชุมชนเมือง คือ อสม. เพียงร้อยละ 19.4 ที่มีประสบการณ์ในการปฐมพยาบาลแก่ผู้ประสบอุทกภัย จึงต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม ความรู้และทักษะ อสม. หลังเข้าร่วมโครงการการพัฒนาศักยภาพ อสม. ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยกลุ่มเปราะบางสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสายฝน ภาพยนตร์ (2559 :บทคัดย่อ) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ ได้รับการพัฒนาศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนตามแผนปฏิบัติการ ทำให้ระดับการพัฒนาดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอวยชัย วัฒนา (2560 : 25) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายขององค์กรชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเครือข่ายขององค์กรชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนคือ การฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายขององค์กรชาวบ้าน ผลการฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายขององค์กรชาวบ้านมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนอยู่ในระดับมากเพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรม

3. การวิเคราะห์ประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายคนต้นน้ำ ในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ โลก หนองนา ซึ่งทำให้สมาชิกเครือข่ายได้รับการพัฒนาศักยภาพในระดับหนึ่ง แต่หากจะทำให้การบริหารงานของเครือข่ายคนต้นน้ำประสบผลสำเร็จ สามารถบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความมีการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับโครงสร้างเครือข่าย ให้เครือข่ายมีโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายให้ชัดเจน เพื่อให้คณะกรรมการเครือข่ายรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกเครือข่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย จัดให้มีการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ในเรื่องที่สมาชิกเครือข่ายเห็นว่ามีคามจำเป็นเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกเครือข่าย และ จัดระบบการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับการบริหารจัดการเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จของสนธยา พลศรี (2550 : 346-349) โดยการจัดผังโครงสร้างเครือข่าย กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การจัดระบบการเรียนรู้ ให้เหมาะสมและต่อเนื่อง เช่นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง การจัดระบบพัฒนาสมาชิก โดยการจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมาชิกในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติจริง การจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นต้น นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ อัสณีย์ญา

บุษบาแย้ม (2549 : 119-124) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า แนวทางและวิธีการพัฒนาเครือข่าย คือ ให้มีการจัดทำผังเครือข่าย จัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายให้ชัดเจน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การพัฒนาเครือข่ายด้วยการจัดโอกาสและกระบวนการให้เกษตรกรได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พร้อมทั้งเพิ่มทักษะความรู้แก่เกษตรกร สอดคล้องกับสุริชาติ จงจิตต์ (2550 – บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลังงานทางเลือกของชุมชน พบว่า การขยายเครือข่ายการเรียนรู้ดำเนินการได้ด้วยการเปิดเวทีการเรียนรู้ ให้ผู้นำชุมชนมีโอกาสถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน หรือการอบรม การดำรงอยู่ของเครือข่ายการเรียนรู้ ต้องอาศัยการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับโสณกุล ทรัพย์สมบัติ (2558 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาเสพติด พบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาเสพติด เครือข่ายที่ได้รับการเสริมพลังแล้ว มีการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจ มีการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์และต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสายฝน ภาพยนตร์ (2559 : บทคัดย่อ) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีประชุมประชาคม การอบรมพัฒนาศักยภาพ การศึกษาดูงานกองทุนต้นแบบ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งควรมีการส่งเสริมศักยภาพของคณะกรรมการบริหารกองทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ “โลก หนองนา โมเดล” : พื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการทบทวนการก่อเกิดเครือข่าย เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้ รูปแบบ โลก หนอง นา โมเดล มีการกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายที่ชัดเจน กำหนดแนวทางการสร้างความตระหนักในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายให้ประสบผลสำเร็จแก่สมาชิกเครือข่าย และควรจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการปรับโครงสร้างของเครือข่ายเพื่อความชัดเจนในการบริหารจัดการเครือข่าย

3. ควรมีการประสานภาคีการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ / วิธีการ / หรือแนวทางที่ส่งผลให้การบริหารงานของ
เครือข่ายคนคั่นน้ำในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ประสบ
ผลสำเร็จ

บรรณานุกรม

- ธรรมบุญ ศิริวัฒนาโรจน์. 2548. การจัดทำแผนพัฒนาเครือข่ายระดับตำบลของกองทุนหมู่บ้านใน
ตำบลเพชรชมพู กิ่งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒน มหาวิทยาลัยราช
ภัฏกำแพงเพชร.
- ธานี สุขเกษม และวุฒิพงศ์ บัวชัย. 2553. การพัฒนาศักยภาพองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร
น้ำในเขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2556. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประณีต ส่องวัฒนา และคณะ. 2559. การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนเมืองในการให้ความช่วยเหลือผู้
ประสบอุทกภัยกลุ่มเปราะบาง : กรณีศึกษาหาดใหญ่. วารสารสภาการพยาบาล ; 31(มกราคม-
มีนาคม 2559) : 56.
- รัชฎาพร สุวรรณลาภ. 2557. การวิเคราะห์บริบทของชุมชนเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎี
ใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านท่าตาชี ตำบลตาหลังใน อำเภอวังน้ำเย็น
จังหวัดสระแก้ว. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. 2550. เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์.
- สายฝน ภาพยนตร์. 2559. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกัน
สุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญา
สาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุริชาติ จงจิตต์. 2550. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลังงานทางเลือกของชุมชน.
ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสณกุญช์ ทรัพย์สมบัติ. 2556. การพัฒนาเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาเสพติด.
ปรินญาปรัชญาญญบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2542. ทฤษฎีการพัฒนาการเกษตรแบบ “พึ่งตนเอง” และเศรษฐกิจพอเพียง. [online]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. แหล่งเข้าถึง : http://web.ku.ac.th/king72/2542-09/res05_01.html. [20 กรกฎาคม 2560]
- อวยชัย วะทา. 2560. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายองค์กรชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนจังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม ; 28(มิถุนายน-ตุลาคม 2560) : 25
- อัศนีชัยยา บุญบาแต้ม. 2549. การพัฒนาเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.